

Västanbladet

GöteborgsRegionens Släktforskare

Årgång 33

2016

Nr 3

*Elden är lös
Vykort som visar branden på Centralstationen
Den 14 mars 1923*

Innehållsförteckning nr 3 -2016

Per Clemensson
Redaktören har ordet 3

Lite om omslagsbilden och branden på
Centralstationen 3

Vi möts hösten 2016 4

Torsdagsföreläsningar på
Landsarkivet hösten 2016 5

Ann Lantzourakis
När vinden vänder och tuppen gal 6

Christina Claeson
På besök i björkarnas stad 9

Jan Österström.
Rune och Berits kärlekshistoria 10

Kristina Bengtsson
Den första treiksgränsen och stenen
»a Suntru asi« 12

Stadsmuseets Faktarum 22

Per Clemensson
Handskriftstolkning 28

Gunilla Brolund
Landet runt 29

Omslagsbild:
Vykort efter ett foto Utlånat av Karl-Erik Jägar och
utgivet av Göteborgs Vykortsklubb 2016

Webmaster
Lars Nyqvist, 0303-164 56
webmaster.g.r.s@telia.com

Västanbladet: Redaktionskommitté;
Per Clemensson, Per Liljeström, LarsOlof Lööf
och Johan Ahlén. Västanbladet ingår i medlemsav-
giften 200:-/ år och utkommer årligen med fyra
nummer.
Ansvarig utgivare Per Liljeström

Tidningsmakare
Christina Claeson ch_claeson@hotmail.com

Tryckeri: Typografia, Göteborg

GöteborgsRegionens Släktforskare

MEMLEMSFÖRENING I SVERIGES SLÄKTFORSKARFÖRBUND Styrelse 2 0 1 6

Ordf.	Vakant
V. Ordf	LarsOlof Lööf 0705-22 24 91 Erik Dahlbergsg. 4, 411 26 GÖTEBORO larsolof.loof@gmail.com
Sekr	Gunilla Brolund 0705-50 14 62 Dahlströmsg. 30, 414 65 GÖTEBORO gunilla.sandstrom@gmail.com
Kassör	Ewert Arwidsson 0723 - 13 84 15 Eva Rodhes g. 10, 411 11 GÖTEBORO trewetrans@telia.com
Webmaster	Lars Nyqvist, 0767-71 64 56 Trollhättevägen 12, 442 49 KUNGÄLV webmaster.g.r.s@telia.com
Klubbm.	Anita Fyhr 0702-41 18 72 Virvelvindsgatan 6, 417 02 GÖTEBORO anita.fyhr@live.se
Övriga	Johan Ahlén, 0739-97 19 16 Dockeredsvägen 14, 424 91 OLOFSTORP johan@flygfotohistoria.se Inger Clemensson, 031-20 65 63 Södra Vägen 79, 412 54 GÖTEBORO inger@clemensson.net Per Clemensson, 031-20 65 63 Södra Vägen 79, 412 54 GÖTEBORO per@clemensson.net Jan Forslund 0346-222 45 Ljungby Prästgård 101, 311 95 FALKENBERG janforslund@spray.se Lars-Göran Johansson 0739-37 34 33 Kyrkogatan 41, 442 67 MARSTRAND olarjoh@gmail.com Lisbet Rodin 0701-70 84 30 Hults Sörgårdsväg 13A, 436 45 ASKIM lirodin@hotmail.com

**Manusstopp för nr 4-2016
meddelas på hemsidan**

Redaktören har ordet

Kära vänner jag har svårigheter med att röra mig men har ändå försökt att tack vare min hustru fullgöra utgivande av vår tidning. Vi har fått stöd från många håll. Särskilt vill jag påpeka att Hemvården i Göteborg med utmärkt effektivitet, hjälpsamhet och vänlighet underlättar min och min hustrus tillvaro. Vi får hjälp fyra gånger om dagen (hälsovård, städning mm.) I följande nummer av vår tidning tänker jag lägga in en handskriftsövning och en bokanmälan. Vill ni bidra med en artikel om din egen släkt eller om ett släktäventyr är ni hjärtligt välkomna.

Lördagen den 15 oktober får vi besök av Lilly Setterdahl, som kommer att rita och berätta om sin och hennes makes insatser för släktforskning om svenskar i Amerika. Pris 20:- inkl kaffe. Bild på Lilly och hennes böcker finns på nätet.

Per Clemensson

Lilly och Lennart Setterdahl,
källa:

<https://sites.google.com/site/lennartsetterdahl/home>

<http://lillysetterdahl.blogspot.se/p/chicago-swedes-they-spoke-from-heart.html>

Lite om omslagsbilden och branden på Centralstationen

Centralstationen i Göteborg eldhärjades svårt i samband med renoveringsarbeten, inom kort skulle den stora jubileumsutställningen invigas av kung Gustav V och kronprins Gustaf Adolf.

På <http://www.ekeving.se/p/gbg/allm-hist.html> finns en bild som visar på en mycket brandskadad station. Stationen som invigdes 1865 är byggd på resterna av bastionen Johannes Rex. Där fanns tidigare även en skampåle, benämnd "Blomster-Jöran", den var placerad utanför länshäktet som då fanns här. (Källa Wikipedia)

Vi möts Hösten 2016

Lördagen den 8 oktober offentlig föreläsning, dels kurs om DNA av **Peter Sjölund**. Mer info på <http://grs.forening.genealogi.se/>

Inbjudan till föredrag av Lilly Setterdahl

Lördagen den 15 oktober får vi ett besök av emigrantforskaren Lilly Setterdahl, som tillsammans med sin make Lennart Setterdahl har gjort enastående insatser för svensk emigrantforskning. Lennart (död 1995) mikrofilmade och doku-menterade svensk-amerikanska källor och hans hustru Lilly har dels bistått sin make samt utgivit en rad böcker. Hon kommer vid sitt föredrag hos oss redovisa deras insatser och berätta om hur man forskar kring svenska emigranter i de amerikanska källorna. Vår sammankomst avhålls i vår föreningslokal på Erik Dahlbergsgatan 36 B, klockan 13. Avslutas med frågestund och kaffe. Avgift 20 kronor. Anmälan till 031-13 12 26

Måndagen den 24 oktober kl. 18.30.

Föreningskväll på Erik Dahlbergsgatan 36 B

Anmälan till föreningens expedition (tfn **031-13 12 26**) eller

mail g.r.s@telia.com senast 21 oktober, alternativt lista på expeditionen

Avgift 50:-, betalas i lokalen **Lokal Erik Dahlbergsgatan 36B Kaffeservering**

Lördag 19 november

Introduktion till släktforskning ca 3 timmar

Kursen är avsedd som en förberedelse för de mindre erfarna deltagarna på morgondagens "hack" på stadsbiblioteket **Intresseanmälan** till föreningens expedition (tfn **031-13 12 26**) eller mejl g.r.s@telia.com, alternativt lista på expeditionen, med uppgift om telefon och mejladress **Lokal** meddelas senare

Söndag 20 november kl. 10 - 17

"Släktforskarhack" på Stadsbiblioteket

Se stadsbibliotekets hemsida för uppgifter om och anmälan till denna aktivitet.

Anmälan till Stadsbiblioteket **Lokal** Stadsbiblioteket

Måndag 21 november kl. 18.30.

Ordinarie **HÖSTMÖTE** och föredrag med val av funktionärer och beslut om budget samt medlemsavgift år 2017. Efter förhandlingarna får vi höra om kvinnor och släktforskning **Anmälan** till föreningens expedition (tfn **031-13 12 26**) eller mail g.r.s@telia.com senast fredagen den 18 november **Avgift 50:-** (för föredrag och kaffe) **Lokal** Erik Dahlbergsgatan 36B

Torsdagsföreläsningar på Landsarkivet hösten 2016

I samarbete med vår förening erbjuder Landsarkivet en serie föreläsningar

Föreläsningarna äger rum i **Landsarkivets hörsal, Arkivgatan 9**, de börjar kl 18:30 (dörrarna öppnar kl 18:00). Du bokar din biljett till torsdags-föreläsningarna genom att maila ditt namn till bokning.gla@riksarkivet.se senast kl 12.00 samma dag som föreläsningen äger rum. Obs! Begränsat antal platser. Du behöver vara på plats 15 minuter innan föreläsningen för att bekräfta din bokning annars blir platsen vakant.

OBS ingen anmälan behövs för att vara med på handskriftsläsningstillfällena.

29 september kl 18.30-19.15

"Landsbygd i förändring – Lantbruksnämnden, jordbrukarna och staten 1948-1989" Föreläsning av Anna Locke, doktorand i historia vid Göteborgs universitet..

13 oktober kl 18.30-19.15

"STUDIO WEZÄTA – Färgfotografiets genombrott i svensk reklam"
Föredragshållare Ida Dicksson

27 oktober kl 18.30-19.15

"Stannar Sverige utan invandring? Migration och demografiska dilemman 1945-2015" Joacim Waara, ekonomie doktor och verksam som arbetsmarknads- och migrationsforskare vid Handelshögskolan Göteborgs universitet.

17 november kl 18.30-19.15

"Svensk tryckfrihet 250 år!" Föredragshållare. Pär-Arne Jigenius, som i många år varit chefredaktör och ansvarig utgivare i Göteborg och Allmänhetens Pressombudsman i Sverige

1 december kl 18.30-19.15

"Göteborg 1900-1939" Föredragshållare: f d landsarkivarie Louise Lönnroth och arkivarie Daniel Sjöberg

Vi bjuder även in till boksläpp; 3 nov 18.30-19.15

"Sverige och svenskarna i den ostindiska handeln I: perspektiv från arkivaliska och arkeologiska fynd", antologi redigerad av professor emeritus S Bertil Olsson och arkivarie Karl-Magnus Johansson, med artikel bidra från Christian Koninckx, Kristina Söderpalm, Joakim Severison och Rudy Lui.

När vinden vänder och tuppen gal Funderingar utifrån åldrande

Ann Lantzourakis

Ann Lantzourakis är leg psykolog/psykoterapeut och psykoanalytiker. Hon var verksam i många år på PBU och har bl.a. skrivit en av Föreningen Psykisk Hälsas monografier. Barnpsykoterapeutisk metodik (monografi nr 40, 1995).

Det har slagit mig att många gammaldags talesätt och uttryck lever kvar i mig från min tidiga barndom. Möjligen är det ett ålderstecken, bland andra, att de liksom infinner sig av sig själva och tar sig in i mina mer dagsaktuella tankegångar, som ett slags kommentarer eller hälsningar från min inre människa. I en bok som jag nyss läst pekar min tidigare kollega Emmy Gut på hur åldrandet aktualiserar barnet inom oss, hur grunden till hur vi kommer att bli som gamla läggs i vår tidiga barndom. ("*... att man sent i livet har blivit just den åldring man är på grund av vilket barn man varit och vad man har varit utsatt för i barndomen*" (s. 76)). Jag hade som barn en nära kontakt med min mormor. Hon var född 1862 och levde alltså en stor del av sitt liv i ett nu avlägset århundrade. Genom henne, men också genom min mamma (född 1901) och andra äldre människor blev jag mottagare av många språkliga uttryck som nu ter sig ålderdomliga och främmande.

Men de speglar ett tänkande som vi som är äldre bär med oss, inombords och i våra relationer.

"Din vilja växer i skogen" säger vi nog inte mer till barn, men många av oss har nog fått höra uttrycket. "En fågel i handen är bättre än tio i skogen". Vad menas med det? Att "man vet vad man har men inte vad man får", kan man förmoda. Att det är dumt att "gå över ån efter vatten", det är ju begripligt. "När en blind leder en blind faller båda i gropen".

"Surt sa räven om rönnbären". "Den råd lyder är vis", "I morgon är en skälm" och "ingen vet var haren har sin gång". "Små sår och fattiga vänner skall man inte förakta", "Högmod går före fall" och "liten tuva stjälpel ofta stort lass".

Då får man kanske "suga på rarnarna", men "efter regn kommer solsken". "Också solen har fläckar". Ett barn som enträget frågade när en efterlängtd händelse skulle inträffa kunde kanske få till svar "när vinden vänder och tuppen gal", d.v.s. i en oviss framtid.

En del uttryck var inte alls ordspråk men ändå liksom ordspråken, uppbyggda av bilder. Som "har du sålt smöret och tappat pengarna", "Det var väl att göra en höna av en fjäder", "har du tagit dig vatten över huvudet?".

Listan kan göras lång. Många av talesätten var moraliserande och ibland litet nedlåtande mot oss som var barn, som "små byttor har också öron". Men de rymde ett klart och tydligt tilltal och ett oftast vänligt tillrättavisande.

Och vi som var barn förstod precis vad de vuxna menade när de talade i sina bilder. Och jag funderar på om man numera i mindre omfattning uttrycker sig i språkliga bilder. I så fall tycker jag det är en förlust, för en bild säger så ofta mer än raka och precisa ord.

Mycket annat har förändras under vår levnadstid. Bland annat tycks de geografiska avstånden ha krympt med rekordfart.

När vi var barn var ju jordklotet ännu oändligt stort och det fanns ännu "vita fläckar" på kartan. Men hur många svenska barn har inte idag varit på andra sidan jordklotet på semesterresa med sina föräldrar?

Och snabbheten i kommunikationerna, de faktiska och de digitala står nog i samband med den ökade snabbheten i det talade språket.

Så vi äldre talar nog rätt långsamt i mångas öron. Dessutom verkar vi kanske löjligt ängsliga för att förflytta oss över större avstånd, eftersom vi alltjämt räknar avstånd i kilometer snarare än i restimmar.

Vår inre geografiska karta av världen skiljer sig säkert ganska mycket från den som unga människor har idag och den ter sig nog rätt underlig för yngre personer.

Men, som Emmy Gut påpekar så har "*människan så länge hon lever förmågan och en strävan om den inte förstörts under livets lopp - att lära sig nytt och utvecklas*" (s. 26).

Så låt oss försöka odla förmågan att lyssna in hur nutida unga uppfattar oss och väga in deras bilder av oss mot våra egna. För vi vill ju inte bli museala.

Vi äldre är faktiskt viktiga, de yngre människorna behöver oss. Vi är kunskapskällor om gångna tider och kontinuitet i livets gång. Vi utgör illustrationer av livscykeln med dess goda och mindre goda sidor.

De yngre kommer att sakna oss när vi är borta - och det är minnet av oss som kommer att utgöra en stor del av deras inre värld. Även när de i sin tur blir gamla kommer vi att finnas kvar inom dem.

Den inre människan i oss, den som utgör vår djupaste identitet, den är en gång för alla präglad av relationer och förhållanden som gällde för länge sedan. Inte minst gäller det moralfrågor tror jag.

I vår ungdom var det ännu skamligt att föda ett utomäktenskapligt barn eller att vara öppet homosexuell. Och skilsmässa var verkligen ett stigma, så att barn ibland på alla sätt försökte dölja för kamraterna att föräldrarna var skilda

Aga var för många barn en självklar ingrediens i livet. Så vi äldre har mycket i bagaget. Inte bara en personlig historia med dess viktiga relationer utan också den tidsanda som präglade vår uppväxt. Jag tror att det är viktigt att vi ser att tidiga synsätt och värderingar kan "poppa upp" här och där, även sådana vi tagit avstånd ifrån. Mycket av vår kommunikation med andra sker på ett omedvetet plan.

Emmy Gut anser att gamla människor diskrimineras i vårt land och jag tror att hon till en del har rätt. Min uppfattning är att det beror på urbaniseringen som skapat alltför stora avstånd mellan generationerna.

Att söka sina rötter i sin släkt-historia har på senare år blivit populärt i vårt land. Det finns nu otaliga böcker om hur man kan bedriva släktforskning via datoriserade upp-gifter och gamla kyrkböcker, och TV ger ett flertal serier i ämnet. Många svenskar vet verkligen inte mycket om sina förfäder, ens i de närmaste generationerna före oss.

I andra länder är det ofta mer självklart att man har reda på sina släkt-ingar, både bakåt i tiden och de mer samtida. I en del afrikanska kul-turer kan vem som helst räkna upp sina förfäders namn långt bakåt i tiden, i medvetande om att de utgör en viktigt inre bagage.

I religionen ingår då att man anser sig kunna kommunicera med dem.

Att lära känna sina rötter genom släktforskning klargör sammanhang som lett fram till ens egen existens och ökar förståelsen för hur ens föräldrar blev som de blev. I psyko-dynamiskt orienterad psykoterapi kan såväl detta som minnen av äldre släktingar ibland spela in på ett avgörande sätt. Det skulle vara intressant att undersöka detta närmare genom intervjuer med tera-peuter.

Källa:

1. Emmy Gut: *Alderdomen som erfarenhet*, Wahlström & Widstrand 1998

Har du meddelat rätt e-post adress?

I samband med medlemsutskick via e-post kommer många i retur och du som medlem missar informationen.

Kontrollera med GRS vilken e-post adress du har i registret.

På besök i björkarnas stad Släktforskardagarna i Umeå 19-21 augusti

De årliga släktforskardagarna hade denna gång hamnat i Umeå, en stad som jag varit i många gånger då delar av min släkt kommer därifrån.

Att det inte hanns med några släktbesök denna gång beror på att jag hjälpte till i Föreningen DIS monter samt att jag var med på såväl en redaktörskonferens och årsstämman för Sveriges Släktforskarförbund. Fullt upp med andra ord, men också väldigt trevligt. Redaktörskonferensen återuppstod efter ett par år i träda och det var trevligt att se namnen bakom texterna i de medlemsblad som dimper ner i min brevlåda i en strid ström.

Årsstämman detta år blev en snabbt avklarad historia, lite väl snabb när det gällde vissa punkter.

Det var knappt att stämoombuden hann med i svängarna när ordförande för årsstämman satte fart. Nåväl, vi får väl hoppas att det går lite långsammare nästa år. Efter en liten rundvandring i utställningshallen var det middagsdags, fredagsbuffén var väl tilltagen och smakade bra efter dagen och den tågresan upp som föregick fredagens aktiviteter. SJ skötte sig med bravur, ingen försening på 11 timmars resa, bra gjort!

Mässområdet där vi höll till under dagarna är ett före detta regementsområde, med mycket lite militär aktivitet kvar, i området i närheten

vittnar gatunamnen om historiska tider med dragoner, ridhästar och annat som fanns i området förr.

Hotellet låg en liten promenad bort och det var skönt med lite luft efter allt innesittande.

Invigningen med pompa och ståt lockade många besökare. Inne i mässhallen var det inte knökfullt, men rätt mycket att göra ändå.

Det går inte att jämföra med bokmässan där det knappt går att ta sig fram utan mer gemytligt. Mycket västerbottniskt inslag i montrarna och hade resväskan varit lite större så hade kanske böckerna skrivna av Pehr Stenberg fått följa med hem, å andra sidan, de går att beställa hem dem från Adlibris också.

Lördagens stämmomiddag fick delas upp i flera olika rum på grund av den stora tillströmningen av gäster. Kalixlöjrom, en god köttbit och pannacotta stod på menyn.

Söndagen hade också många besökare och vid montern för DNA forskning ringlade kön lång. Runt 300 personer lämnade in ett DNA test, alla västerbottningar lär få ett tillskott i matchningslistan fram mot senhösten. Nermontering av montern och iväg till flygplatsen för hemfärd efter en lyckad helg i björkarnas stad.

Christina Claeson

Rune och Berits kärlekshistoria

"Överlever jag kriget så gifter vi oss"

Då Rune Dahlstrand 1938 mönstrade ombord på Gripsholm visste han inte att kriget skulle förändra allt. Gripsholm fick tjänstgöra som diplomatskepp och Rune fick uppleva krigets färor. Hemma gick hans kära Berit och väntade på livstecken. Här kommer fortsättningen på den spännande historien.

Kärlek som höll.

Berit Helgesson var Rune Dahlstrands stora kärlek. Vid sidan om andra världskrigets fruktansvärda händelser finns också en solskenshistoria med ett lyckligt slut för Rune Dahlstrand.

Senvåren 1934 träffade han under en kvällspromenad i Ramnaparken hemma i Borås sitt livs stora kärlek, den då 16-åriga Berit Helgesson.

– Jag skulle gå över en bro i parken samtidigt som två söta tjejer kom gående. Jag lyfte chevalereskt på hatten och frågade artigt om jag fick promenera över tillsammans med dem. Det fick jag och sedan gav det ena det andra. När Berits väninna gick hem till sig följde jag med Berit till Centralstationen i Borås för att hon skulle ta tåget hem till Göteborg. Men det blev inte så. Deras samtal upptog all tid och när paret kom till stationen hade tåget redan gått. I väntan på nästa bjöd Rune på kaffe och fortsatta diskussioner.

Jag var helt fascinerad av Berit och frågade vid avgången om jag fick lov att ringa henne några dagar senare. Det fick jag.

Berit Helgesson

Berit och Rune blev stormförälskade i varandra. Mot detta fick Rune ställa sin egen längtan till Amerika. Så kom dagen 1938 när Rune skulle göra sin första resa med Gripsholm. Berit var förstas inte glad men lovade att vänta på honom tills han kom hem igen. Under tiden uppehölls kontakten brevlades.

Berit var en fantastisk brevskrivska. Även om de kom oregelbundet så blev glädjen desto större när jag fick en bunt. Det blev sammanlagt 200 stycken. Jag har dem alla här, säger Rune och visar stolt upp dem.

Det skulle dröja ända till hösten 1944 innan de två möttes igen i Göteborg. Rune Dahlstrand hade en tvådagarspermission från Gripsholm. Men det var en förändrad Rune märkt av krigets fasor som träffade sin fästmö.

Jag minns att jag sa till Berit att vi skulle göra slut och att hon inte skulle skicka några mer brev till mig. Jag kunde ju dö när som helst ute på Atlanten.

När Gripsholm gav sig ut igen var det två brustna hjärtan med på resan. Ett ombord på fartyget, ett hemma i land.

Men redan ute vid Vinga längst ut i Göteborgs hamn hade jag ångrat vad jag hade sagt. Svårigheterna var att få kontakt med Berit igen trots att vi just då inte var så långt ifrån varandra.

Enda möjligheten var att telegrafera när vi kom fram till New York. Jag skickade ett telegram med orden "Fortsätt och skriv. Klarar jag mig så gifter vi oss när jag kommer hem."

Rune Dahlstrand höll sitt löfte och när kriget var över gifte sig äntligen de två, den 16 augusti 1946. Rune Dahlstrand lämnade frisöryrket och började på en ny karriär som affärsman i export- och importbranschen i USA. Med Berit vid sin sida.

Berit Helgesson gick ur tiden 1997, 74 år gammal.

Artikeln har tidigare varit införd i Minnenas Journal och finns även tillgänglig på Internet på <http://minnenasjournal.nu/livradda-for-tyskarnas-ubatar/>

Text Jan Österström Foto Kicki Media & NARA (National Archives), Sjöberg Bild

Publiceras med tillåtelse från Författare, LRF media och fotografer. (red anm.)

La Fleuriste

ART FLORAL DEPUIS 1912

Den välrotade blomsteraffären i Vasastan frösåddes redan 1912, Med gröna fingrar & spirande inspiration går vi nu in i det nya seklet. Välkommen till oss på hörnet av Aschebergsg & Englebäcksgatan, Instagram: la fleuriste eller www.lafleuriste.se Tel 031 711 2082

AVENYNS FOTKLINIK

Välkommen till en av de äldsta Fotklinikerna i Göteborg (etabl 1942) !

Vi erbjuder medicinsk fotvård, vårtfrysning, benvaxning, manikyr och fot/benmassage.

Vi i har även försäljning av presentkort och diverse produkter. En fika och ett leende ingår alltid ! - Se våra fina omdömen på Eniro.se !

Jessica och Tove

Boka tid på tfn: 031- 16 92 87 - Geijersgatan 16, Göteborg

Den första treriksgränsen och stenen »a Suntru asi» Kristina Bengtsson

Fortsättning från nr 4 2016

Sveariket ägde varken några öar vid kusten eller något land vid den dåvarande fjorden, men troligen behärskade man hela östra stranden av älven från Surtetrakten och upp till Väneren. Sveariket hade således också fri tillgång till havet via de fjordar som omslöt Hisingen.

Först senare i takt med landhöjning och efter påverkan av det stora skredet, Jordfallet, vid Bohus samhälle, som under en tid, helt eller till stor del, blockerade den södra fjorden/älvarmen blev Sveariket avskärmat från havet (Fredén 1987 s. 44—47).

Således framhåller både Olsson och Schück, med väl underbyggda argument, att den första treriksgränsen bör ha funnits i trakten kring den dåtida mynningen av Göta älv och att Svearikets och Danmarks gräns möttes mellan häraderna Ale och Vättle.

I den tidigaste kända gränsläggningstraktaten mellan Sveariket och Danmark, som förmodligen beskriver förhållandena under 1000-talet, kallad *Landamæri I*, omtalas sex gränstenar: från väster till öster: på Suntru asi, i Danabäck, Kinne sten, i Vraksnäs, Vite sten och Brömse sten (Sawyer 1991 s. 64 ff.).

Med endast dessa landmärken markerades således hela gränsen mellan svenskt land i Västergötland och Småland och danskt i Halland, Skåne och Blekinge. Fem av gränsmärkena har man tillfredsställande kunnat identifiera men inte det nordligaste, *a Suntru asi*.

Skrivningen *Fyrsti sten a suntrv asi* möter i den handskrift som föredragits (VgL s. 68) vid utgivningen av Äldre Västgötalagen (jfr Lindquist 1941 s. 75, 80); a.st. not 22 anförs i VgL den avvikande skrivningen *siutru asi* ur en annan handskrift.

Flera försök har gjorts att tolka skrivningen *a Suntru asi* och bestämma var gränsmärket låg. Det svårtydda namnet har av olika forskare applicerats på platser som Svinås, Skuttra ås, Sundås och ett mer allmänt Södra ås. Här används Äldre Västgötalagens skrivning *a Suntru asi* eftersom denna codex är den äldsta bevarade av de närmare 30-tal som innehåller gränslistan (Sawyer 1991 s. 67).

Om Olsson, Schück, Janson m.fl. har rätt och Vättle härad tillhört Danmark fram till mitten av 1200-talet, leder detta till att gränsmärket *a Suntru asi* bör sökas vid Göta älv mellan Vättle och Ale härader. Diskussionen är dock inte entydig.

Forskare som Stensman (1970) som gjort en ingående undersökning av forskningsläget instämde med Olsson och Schück om att gränsen gått mellan Ale och Vättle, men eftersom det då vore mer naturligt att Göta älvs mynning varit gränsmärket behövdes det ingen markering där, och han vill därför, med många frågetecken, ändå förlägga stenen till gränsen mellan Himle, Viske och Marks härad.

Stensmans uppfattning återges av Karlsjö (1991 s. 11, 106–108), och även om också han uppger att gränsen mellan svear och daner gått i gränsen mellan Ale och Vättle så skall den första gränsstenen ha satts vid *Skuttråns ås*, nu Långared i Grimmares socken, i Marks härad.

De flesta författare anser dock, efter Gunnar Olssons artikel, att det är i Göta-älvmrådet som den första gränsstenen borde finnas. Här en översikt över framställda lokaliseringsförslag:

Före Gunnar Olssons artikel (1953):

SOÄ 9:2 (1917): "Skutruås" vid Skuttra å vid gränsen mellan Stamnared i Halland och Grimmared i Västergötland (s. 198). Weibull 1917–1921: Söndre ås i Surteby, mellan Horred och Idala (s. 16 not 3).

Kalén 1924: Svinås, mellan Älvsåker och Sätilla (s. 78 ff.). Noreen 1925: Scutruas-Skuttra å, söder om Viskan (s. 127). Sandklef 1951: Häradsgränsen mellan Viske och Himle, Södra ås (s. 131–138).

Efter Gunnar Olssons artikel:

Schück 1953: Brattåsen, Surte vid Göta älv (s. 69). Weibull 1958: I trakten av Göta älv (s. 32) Svennung 1966: Vid Göta älvs nuvarande mynning (s. 227). Lönnroth 1983–84: Sundås, Sävedalshärad, 9 km norr om nuvarande Hallandsgränsen (s. 33–34). Kyle 1991: Ej belagt namn 'Södra åsen' mellan Surte och Göteborg (s. 90–91).

Olsson (1953 s. 35) föreslår att gränsen kan ha gått vid dagens Surte. Detta baserar han på gränsbeskrivningen i yngre västgöotalagen, Landamäre II, där det anges att det västgötska landamäret, som gränsar till det norsk-danska Skårdal, börjar med *a Dali i Surtibaergh*. – *Nu byrias a Dali i Surtubærgh*. *Ur Surtubiærghi oc i Hiarttursnæs mosæ och i Diupadal* (Olsson 1953 s. 35).

I SOÄ 2 (s. 58 f.) anförda belägg för bebyggelsenamnet *Surte* i Nödinge sn är bl.a. *Swortöön* 1476, *Sworthe* 1483, *Sworte querne* 1483, *Swartha* 1483, *Swrto* 1546, *Svartöön* m. 1500-t., *Suorthe* 1568 och *Surte* 1659 (jfr Andersson 1969 s. 132–133, Johnsen 1972 s. 569).

Det betraktas i SOÄ 2 (a.st.) som ovisst om Nödingenamnet »är sammansatt med -ö (varpå gamla namnformer tyda), i så fall med den ofta förekommande bet. 'trakt vid vatten'», och det förklaras att detta *Surte* innehåller det från norska folk-mål kända ordet *surta* f. 'järnhaltig myrjord' (om vilket Torp 1919 s. 759 s.v. svorta ; jfr NO s.v. surte f.).

Namnet på det till tätort utvecklade *Surte* behandlas också i SOL (s. 303), där det sägs vara oklart om namnet är bildat till det från norskan kända *surta* 'järnhaltig myrjord, djjord' eller »är en sammansättning med detta ord som förled och som efterled ö i betydelsen 'land utmed vatten', syftande på läge vid Göta älv».

Den gamla innebörden 'land vid vatten' hos det till å (urgerm. **ahnwō* 'vatten', jfr lat. *aqua*) bildade ordet *ö* (om vilket bl.a. Björvand & Lindeman 2007 s. 1369) möjliggör en topografiskt rimlig förklaring av ortnamnet *Surte*. Detta kunde möjligen återgå på den oblika formen av ett fornspråkligt **Svarta* f. 'den mörka strandmarken', 'den mörka strandformationen' e.d. Det kan väl vara en strandremsa längs Göta älv som en gång burit ett sådant namn.

Surte ligger emellertid nedanför ett brant stupande berg med mörk färg som följer älvens östra sida, börjar långt söder om *Surte* och når norrut ända upp till kyrkbygden i Nödinge (se ovan om landskapet vid älven, se även T 7A SO och 7B SV, 7B SO).

Denna mäktiga höjdsträckning kan måhända ha kallats **Svarta* f. (mindre sannolikt **Svartø*). Se vidare om ordet *ö* 'upphöjning vid vatten' t.ex. SOSk 1 s. 34 och jfr bl.a. Franzén 1937 s. 96, SOÖg 15 s. 59 om ett östgötskt (*Gamla*) *Ö* på Vikbolandet (den namnbärande byn ligger på en hög bergås ovanför en tidigare vik). Ett gårdnamn *Surteberg* i Buskerud fylke behandlas i NG 5 (s. 210).

Författaren, Hjalmar Falk, tänker sig ett *Svarteberg* bakom denna namnform (ett belägg *Swarta berg* 1483 anføres): »Den [skriftformen] synes ogsaa at være den oprindeligste, idet der ligger et svart Fjeld lige over Gaarden.» Carl Ivar Stähle (1946 s. 355 not 2) framhåller att en yngre övergång *vo* > *u* synes föreligga i vårt *Surte*; jfr Brøndum Nielsen 1950 s. 223 ff. (*wa* > *wo*), 271 ff. (*wa* > *o*).

Ett *Surte* med betydelsen 'den mörka eller dimmiga strandmarken', 'den mörka strandformationen' (namnet kan sammanfattande ha använts om både den låga strandremsan och det höga strandberget invid) e.d. kan emellertid också innehålla den med *svart* avljudande rotformen **surt-* som anses föreligga i nyisl. *sorta* f. 'svart färg', *sorti* m. 'svart färg; mörker, tjock dimma, snöyra, moln, förmörkelse', *surtur* m. 'svart eller mörk man' och *syrtu* 'bli mörk, mörkna' (se om dessa ord Hellquist 1948 s. 1122, Magnússon 1989 s. 929, 989, 1012)

Surte återgår då på ett förhistoriskt **swurtōn* eller **Swurtōn-* f.; jfr Brøndum-Nielsen 1950 s. 106 ff. beträffande förhållandet bland *ōn-*stammar mellan nominativformer med *-o-* (t.ex. *kona*) och oblika former med *-u-* (t.ex. *kumu*). Jfr NE s. 253, Ståhle a.st. om det norska älvnamnet *Surta*.

Surte i Nödinge gränsar till byn (Södra) *Surte* i Angeredens sn, Vättle hd. I SOÄ 13 (s. 14 f.) upptas bl.a. skrivningarna *Surthu* 1545, *Swrtho* 1546 och *Surtu* 1550 för namnet i Angered, som enligt Elof Hellquist (a.st.) innehåller ett med *svart* avljudande fsv. **surta*, som motsvarar no. *surta* 'mörk järnhaltig myrjord'.

De i SOÄ 2 (a.st.) anförda skrivningarna med *Swort-* eller *Swart-* för *Surte* från tiden före 1550 är alla hämtade ur Hadorph, Två gamla svenska rym-krönikor 2 (1676), *Scriptores rerum svecicarum medii aevi* eller Sveriges traktater med främmande magter. Det äldsta återgivna belägget med *Surt-* (*Swrto* 1546) härrör från en tiondelängd, sålunda från en källa med lokal anknytning. Man bör inte låta namntolkningen avgöras av formerna med *Swart-* och *Swort-*. Ståhle (a.st.) betonar att »bildningar till stadierna *surt-* och *svart-* (> *svort-*, *sort-*) säkerligen tidigt associerats med varandra, vilket skapat osäkerhet, när de återgivits i skrift».

Av vikt i sammanhanget är att namnet *Surte* påträffas i ett gammalt gränsområde mellan Danmark (med fda. *swortne* 'svartna' vid sidan av *swart*, senare *sort*; Nielsen 1990 s. 404), Norge och Sverige.

Det är säkrare och mer tilltalande att återföra *Surte* i Angered och Nödinge på ett äldre **Surta* f. (< **Swurt-*) än att här rekonstruera ett äldre **Svarta* f. Den medeltida namnformen *Surtuberg* i Landamäre II kan betyda 'berget ovanför strandremsan *Surta*' eller 'berget vars yttersta, västra del heter *Surta*' eller helt enkelt – med epexegetiskt tillfog – *-b(i) ærgh-* = '»ön», strandberget *Surta*'.

Samma alternativ kan, med *b(i) ærgh* utbytt mot *as 'ås'*, uppställas för ett tänkbart **Surtu as*. Man har rätt att fråga sig om den mäktiga, svarta åsen vid Surte – eller en del därav? – kan vara den formation som avses med det svårtydda namnet *Suntru asi* i gränslistan.

Som Gahrn påpekat så har de medeltida avskrivarna i flera fall haft svårigheter med att urskilja vissa bokstäver, vilket bör vara skälet till att vi i de olika handskrifterna ser både *Suntrv asi*, *Siutri asi*, *Snutru asi*, *Simtrnasi* och *Snwtroaas* (Gahrn 1988 s. 44 ff., Sawyer 1991 s. 73). SOÄ 2 (a.st.) återges korrumperade former av *Surte* som *Southhe* 1568 och *Soeto* 1574, och i SOÄ 13 (s. 14) finner man former som *Sutthu* 1545, *Sturtu*, *Sultu* 1567 och *Suerte* 1611.

Ett *Surtu asi*, med hänsyn även till *a Dali i Surtibærgh* och *Surtubærgh* i gränslistan från 1325, är inte osannolikt. För mer ingående studier av de olika tolkningarna av namnet på den första gränsstenen hänvisas till de respektive artiklarna i ovanstående lista.

I detta perspektiv kan det vara värt att fundera på det gränsmärke som ligger på krönet, på den svarta åsen, vid Rördalen, några kilometer öster om samhället Surte, mitt på häradsgränsen mellan Ale och Vättle. I det i övrigt, nästan fornlämningstomma området, ligger ett s.k. trestenarör.

Denna fornlämning registrerades inte i fornlämningsregistret förrän 1962 vilket är en av förklaringarna till att det aldrig tidigare förekommit i diskussionen om gränsstenar, och Johan Kalén (1933) nämner därför inte denna. Enligt fornminnesregistret består anläggningen av ett flackt gravröse, 9 m i diameter. I mitten finns två stora stenblock, ett större vilande på ett mindre. Det undre är 3 x 2 m och 1 m högt.

Det övre blocket hela 4 x 3 m och 2 m högt. Runt blocken ligger upprösade stenar. (RAÄ Nödinge socken 13:1, 13:2.) Vad som dock inte framkom vid fornminnesinventeringen 1962 är att det på det översta stenblocket finns ett inristat kors. Detta upptäckte vi först vid ett besök på platsen 1998. Tre av korsarmarna är intakta men den som vetter mot nordväst är skadad så att endast den yttersta delen av korsarmen är bevarad. Mellan korsets centrum och den bevarade delen av den nordvästra korsarmen finns en släppskada i berget.

Dock är det ingen som helst tvekan om att den kvarvarande delen verkligen är en del av korsformen. Huggmärkena efter en relativt bred mejsel är här, liksom på de andra korsarmarna tydliga, om än nötta.

Vid jämförelse av lavbevaxningen och vittring på trestenaröret och stenblocket förefaller inhuggningen på blocket vara betydligt äldre. Korsarmarna är mellan 32 och 38 cm långa, men för blotta ögat uppfattas de som ett likarmat kors.

Det innejlade korset överst på det stora flyttblocket. Korset ligger i samma väderstreck som häradsgården. Foto Kristina Bengtsson.

Vad som är intressant är att korsarna inte ligger i direkt öst-västlig riktning utan mer västsydväst och östnordöst och i samma riktning som den nuvarande häradsgården mellan Ale och Vättele.

Vi kan därför utan tvekan säga att detta är en grännssten mellan de båda häraderna. Om vi också accepterar att Vättele härad var det nordligaste av de danska häraderna fram till första hälften av 1200-talet kan detta röse och stenblock också ha markerat landsgränsen mellan Sveariket och Danmark. Rösens första användning var eventuellt som gravplats någon gång i förhistorisk tid.

Det har inte gjorts någon arkeologisk undersökning så det kan inte avgöras om det verkligen rör sig om en grav.

En annan förklaring kan vara att man rösat upp sten kring flyttblocken i samband med att man markerade gränsen. Om det nu ändå är en grav kan det tyckas underligt att den ligger i en sådan här obyggd då de närmaste betes- och odlingsmarkerna under förhistorisk tid låg flera kilometer därifrån.

Svaret ligger förmodligen i att, som nämnts, den enda landvägen från södra delarna av Vättele härad upp till Ale var stigarna uppe på Vättelefjäll. Topografin här i den norra delen av fjället karakteriseras av myrar, sjöar, tallskog och kala berg. Då, såsom nu, måste stigarna kryssa mellan myrar och sjöar för att man skulle kunna ta sig fram torrskodd.

Naturen sätter begränsningar för var man kan gå och det är ingen slump att vandringsleden Vättlefjällsleden idag går tätt förbi gränsröset.

Förmodligen följer dagens Vättlefjällsled en gammal vandringsled över fjället. Utmärkande för de andra av de stenar som identifierats i Landamäret I är att de förmodas ligga vid gamla ridvägar och detta kan också vara anledningen till att gränsmärket i Rördalen ligger just här – utmed en urgammal rid- och vandringsled över den svarta åsen.

Att en markant grav eller stora naturliga stenblock använts som gränsmärken var vanligt. Stenen vid Danabäck är ett större flyttblock och gränsmärket vid Vraksnäs utgörs av ett bronsåldersröse och även dessa ligger intill en gamla vägsträckningar. När man passerat en gränssten visste man att man befann sig i grannlandet.

Sammanfattning

Vid den dåtida Göta älvs mynning, i höjd med nuvarande Kungälv, omnämns i sagamaterial och skaldekvad ett tiotal möten, från slutet av 900-talet och till början av 1100-talet, mellan norska, svea- och danakungar och jarlar vid det s.k. *landamäret i älven*.

Mycket pekar på att dessa möten hölls nedanför Marberget/Horsaberget alternativt i Nödinge på svearnas sida av älven. Att Marberget/Horsaberget och Nödinge var mötesplatsen för det stora förlikningsmötet 1276 mellan Valdemar

Birgersson, Magnus Lagaböter, Magnus Ladulås och med danska sändebud, är helt klarlagt.

I en tid utan kartor var Göta älvs dåtida mynning den mest utmärkande platsen längs hela västkusten och en mötesplats här vore logisk.

Samtidigt bör en sådan viktig mötesplats ligga så neutralt som möjligt vilket den gör om var och en av de tre nordiska rikenas representanter befann sig vid den yttersta punkten av sina domäner.

Göta älvs mynning var den kommunikativa knutpunkten för sjövägarna och den enda vägen in till innanhavet Vänern och dess omland. En treiksgräns här innebar att älven förblev internationellt vatten.

Gränsen mellan Sverige och Norge sägs i Hälsingelagen gå i höjd med Kungahälla. Den första Kungahälla socken, sedermera benämnd Ytterby socken, har sin gräns mot Romelanda socken vid just Marberget/Horsaberget.

Landet söder om linjen vid Kungahälla, på östra sidan om älven, ansågs därmed vara danskt.

Namnet *Rördalen* bör också noteras. *Rör* kan ha många betydelser men en av dem är *gränsrör* och det kan inte uteslutas att Rördalen har fått sitt namn av det stora gränsmärket.

Gränsmärket ligger på häradsgränsen mellan Vättle och Ale härad. Vättle härad har med stor sannolikhet varit danskt före 1253.

Gränsmärket ligger på en av de få möjliga ridvägar som går i nord-sydlig riktning över den svarta åsen.

Landamäre II: *Nu byrias a Dali i Surtubærgh. Ur Surtubiærghi oc i Hiarttursnæs mosæ och i Diupadal.*

Ett i *Surtubiærgh* ingående **Surta* f.'den mörka strandformationen' skulle vara ett passande namn på den svarta åsen som löper längs dagens Göta älv från Nödinge ner till Agnesberg. *Dali* kan syfta på Rördalen, vars namn kan betyda 'dalen med gränsröret'. Kan *Suntru asi* stå för ett **Surtu asi*?

Gränsstenen *a Suntru asi*?

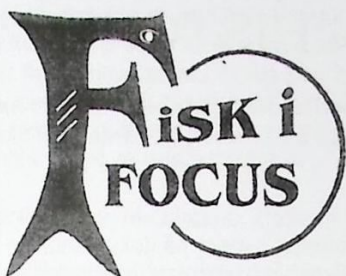
Samstämmighet mellan de olika källorna; sagamaterial, skaldekvad, diplom, landskapslag, legender, topografi, senare gränslistor och att det faktum att det faktiskt finns ett stort gränsmärke på en av ridstigarna som går från sveariket i Ale härad i norr över till danska Vättle i söder innebär att denna fornlämning och gränsten är en stark kandidat till den gäckande gränsstenen *a Suntru asi*.

Från språklig synpunkt kan konstateras att en lokalisering av Äldre Västgötalagens *Suntru asi* till den nu föreslagna platsen vid den gamla gränsen mellan Ale och Vättle hd öppnar en, låt vara osäker, möjlighet att förklara *Suntru* ur ortnamnet *Surte* vid Göta älv.

Utsikt mot norr från Angeredsbron med Surte i bakgrunden t.h. Riksväg 45 löper nedanför den långsträckt svarta, branta åsen. Under vikingatid har de lägre delarna av dalgången varit en havsfjord och vattnet har på den östra sidan gått fram till bergsbranterna.

Foto Kristina Bengtsson

ÖPPETTIDER

Tis - Ons 8 - 19

Tors - Fre 8 - 20

Lördag 8 - 18

Söndag 12 - 18

Välkomna !

*Fokus på kvalitet
- vår idé !*

FOCUS

köpcentrum

031 - 703 05 25

**Bläck och Toner
för din Skrivare
Original, Pirat och
Återfyllda**

pappershörnan.se

**Pappershörnan
Ashebergsgatan 40
031-20 42 06**

ÖPPNA DÖRRARNA TILL DIN HISTORIA

Vill du veta mer om huset där mormor bodde, när man lade igen hamnkanalerna eller om det finns fornlämningar på sommarstugetomten, då skall du besöka Stadsmuseets Faktarum!

Faktarummet är din portal till Stadsmuseets omfattande arkiv, bildsamlingar och bibliotek. En stor del av museets verksamhet bygger på dokumentation i form av foton, brev, dagböcker, intervjuer, tidningsklipp, ritningar och handlingar av alla möjliga slag, liksom böcker och tidskrifter. Allt detta material finns samlat i museets arkiv och bibliotek. Eftersom Stadsmuseet är en sammanslagning av flera museer innehåller det ovanligt många spännande bild- och boksamlingar. Tel. 031-368 36 50
E-post: stadsmuseum@kultur.goteborg.se
Norra Hamngatan 12, 411 14 Göteborg

Öppettider tis–fre 13.00–17.00, ons 13.00–20.00

För öppettider i samband med röda dagar se museets hemsida
Sommarstängt Se museets hemsida eller ring 031-368 36 00

Arkivet Polstjärnegatan 8b 031-368 36 31 eller 031 – 368 36 38

Arkeologiska arkivet 031-368 36 42

Biblioteket 031-368 36 45

Bildbeställningar 031-368 36 63

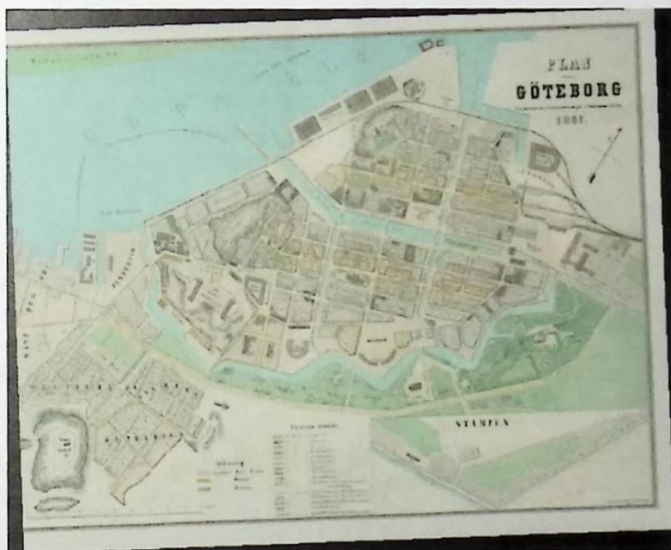
Faktarummet 46 (0)31-368 36 50

stadsmuseum@kultur.goteborg.se
Norra Hamngatan 12, 411 14 Göteborg

Fotograf där inget annat är angivet: **Anna Danielsson**,
fotograf GMA:3268 Uno Lindström.
Norra Hamngatan 12 411 14 Göteborg
Information 031-368 36 00 www.goteborgsstadsmuseum.se

Faktarummet finns till för att ge dig som besökare tillgång till den information som ligger bakom museets utställningar, program och verksamheter. Faktarummet fungerar som en forskarsal med studieplatser för besökaren. Vår personal tar fram arkivmaterial åt dig och hjälper dig till rätta i museets databaser. Vill du ta med dig något hem? Det är möjligt att köpa fotostatkopior eller beställa digitala bildfiler eller papperskopior av bilder. Prislista för bildbeställningar hittar du på museets hemsida.

Faktarummet rymmer det så kallade "Göteborgsarkivet" som bland annat innehåller unika bilder på staden, och ett personarkiv med foton och uppgifter om mer eller mindre kända göteborgare. Här finns fornlämningsarkivet med information om utgrävningar och fyndplatser, fornlämningar och föremål. Byggnadsvårdsarkivet innehåller bilder och fakta om stadens hus, gamla som nya, insamlat av museets byggnadsantikvarier. Det stora teaterhistoriska arkivet består av recensioner, program, föreställningsbilder samt pjäsmanuskript från Göteborgs-teaternas föreställningar, debatter om repertoarer, historiker och personhistoriska bilder och klipp.

Karta över Göteborg från 1861. (GMA:3268)

Bild från Ekelundsgatan 9-7 ca 1930,
foto Otto Thulin (Källa Stadsmuseets
databas Carlotta)

Visitkort, föreställande Alice
Moss, (f Heyman) bilden tagen ca
1880, fotograf James Bourn.
Källa Stadsmuseets databas Car-
lotta)

Bild från Stadsmuseets sam-
lingar Foto: Anna Danielsson

Foto: Anna Danielsson

Arkiven

Stadsmuseet har ett antal arkiv och boksamlingar inom ämnesområdena arkeologi, etnologi, göteborgiana, kultur-, industri-, militär- och teaterhistoria samt pedagogik. Samlingarna är fördelade mellan Faktarummet på Stadsmuseet och museets lokaler på Polstjärnegatan som ligger på Lindholmen.

Vill du besöka Polstjärnegatan behöver du först boka en tid med arkivpersonalen

Här finns fornlämningsarkivet med information om utgrävningar och fyndplatser, fornlämningar och föremål. Byggnadsvårdsarkivet innehåller bilder och fakta om stadens hus, gamla som nya, insamlat av museets byggnadsantikvarier.

Det stora teaterhistoriska arkivet består av recensioner, program, föreställningsbilder samt pjäsmanuskript från Göteborgsteatrarnas föreställningar, debatter om repertoarer, historiker och personhistoriska bilder och klipp.

Polstjärnegatan 8b hyser det ämnesordnade arkivet där du kan hitta material om allt från charkbutiker till spårvagnar. Här finns också det industrihistoriska och delar av det arkeologiska arkivet samt varvsarkivet med spännande fotosamlingar från Göteborgs varvsepok.

Foto föreställande Anna Robenne och Axek Cegreller i en scen ur teaterföreställningen *Asiadé* (, fotograf okönd, Källa: Stadsmuseets databas Carlotta

Föremålssamlingarna

Museet har ca 1 miljon föremål av de mest varierande slag i sina samlingar. Dessa berättar om Göteborgsområdets historia från stenålder fram till idag, arkeologiskt material till datachip. Är du nyfiken på föremålen kan du söka i vår databas *Carlotta* eller vända dig till museets föremålsintendenter och konservatorer. För kontaktuppgifter, se museets hemsida eller ring museets växel.

Utgrävning i Nya Lödöse/ Gamlestaden 1917.
Okänd arkeolog vid schakt med stensättning.,
Fotograf okänd.. Källa Stadsmuseets databas
Carlotta

Biblioteket Till Faktarummet hör även Stadsmuseets referensbibliotek med omkring 100 000 titlar, de flesta inom ämnesområdena göteborgiana, museologi, arkeologi, etnologi, kultur-, industri-, militär- och teaterhistoria samt pedagogik. Böckerna går att läsa i Faktarummet. (Hemlån är tyvärr inte möjligt.)

Sök i museets samlingar

Vill du veta mer om böcker, bilder, arkivhandlingar och föremål i museets samlingar? Välkommen att söka i våra databaser! I

bibliotekskatalogen hittar du böcker, manus, artiklar och andra skrifter, medan föremålsdatabasen **Carlotta** leder dig direkt in i bildarkiven och föremålmagasinen. Länkar till databaserna

LANDET RUNT

ur olika medlemsblad

GRS byter Västanbladet med ett 60-tal andra förenings tidskrifter.

De finns tillgängliga i GRS bibliotek.

Gunilla Brolund ger tips på några läsvärda artiklar i dessa och andra periodica.

AnGripen, Medlemstidning för Malmö släktforskarförening, **Nr 2 2016**. En intressant artikel av *Britta Blomqvist* med titeln "Det finns mycket att läsa i **sockenstämmoprotokoll**", där man kan finna exempel på de vitt skilda ämnen, som behandlades vid sockenstämmorna. Har man tur kan man finna anteckningar, som kan ge liv åt de anfäder man hittills bara känt via namn och årtal.

AnRopet, Medlemsblad för Stor-Stockholms Genealogiska Förening, **nr 2 2016**. Grundaren av **varuhuset PUB** i Stockholm, Paul U. Bergström, föddes 1860 i Toarps socken i Älvsborgs län, men kom redan som 16-åring till Stockholm. Bergströms barn, syskon och närmaste anor presenteras.

Diskulogen, Medlemstidning för Föreningen DIS, **nr 113**. *Anna Linder* skriver i en fyllig artikel om det viktiga ämnet **säkerhetskopiering**. Om du skulle ha oturen att drabbas av datorhaveri, virus, brand eller inbrott - är då all din forskning och alla dina digitala foton försvunna? Lugn - det finns lösningar!

Hallandsfarares Information, Medlemsblad för Hallands Släktforskarförening, **nr 112**. *Christer Johnsson* berättar en spännande historia i "Från fångenskap i Ryssland till bröllop i Laholm". Bröllopet ägde rum år 1799.

Kalix Forskarnytt, Medlemstidning för Kalixbygdens Forskarförening, **nr 2 2016**. I en artikel skriven av *Bengt-Göran Nilsson* med rubriken "Uppsåtlig misshandel ledde till döden" ges en tidsbild av 1867 års rättsväsende i Nederkalix

Mimers Brunn, Arkeologi Etnologi & Historia i Västra Götaland, **nr 3 2016**. *Agneta Tjäder* berättar om Ada Nilsson, en **kvinnosaks kämpe** från Gällstad. Hon var en av de tolv första kvinnliga läkarna i landet, och reste runt och föreläste om sex och samlevnad långt innan Elise Ottesen Jensen.

I en annan artikel, "**Häxoma i Bohuslän**" skriver *Christina Ström* om den fasansfulla vidskepelse, som ledde till att 29 kvinnor i Bohuslän avrättades och ett tiotal dog efter tortyr.

SkåneGenealogen, medlemstidning för Skånes Släktforskarförbund, nr 1 2016. *Per-Gunnar Mörck* berättar om Jacob och Lars Rosengren, far och son, som var **husarer** i kronprisens husarregemente. Berättelsen inleds när prins Carl August, den blivande kungen av Sverige, plötsligt avlider 1810, och avslutas med Lars död 39 år senare.

Släkt och Bygd, Medlemsblad för Österlens Släkt- och Folklivsforskarförening, nr 2 2016. I Albo härad finns inga bevarade födelseböcker före år 1700. Med hjälp av **domböcker** har *Magnus Lindskog* hittat en rad barn som fötts utom äkten-skapet.

Han har lagt ut dessa texter och andra domboksfynd på föreningens hemsida www.osterlen.com/slaktforskning/dombocker.htm.

Släkt och Hävd, nr 3 2016. I två intressanta artiklar redogör författarna *Ann Britt Bergström* respektive *Mikael Persson* hur de lyckades hitta okända förfäder med hjälp av **DNA-analys**. I en annan artikel berättar *Björn Hagelin* om vad arki-ven kan berätta om en **fabriksarbeterskas** liv under 1900-talets första hälft.

Släkthistoria, nr 4 2016. *Mats Karlsson* berättar om hur man forskar efter **judiska rötter** och om den judiska befolkningens rötter. Vidare redogör *Ulla M Andersson* om hur, var och när man **festade på svensk landsbygd** i äldre tider.

Slutligen kan man också läsa *Magnus Bäckmans* redogörelse om **dopvittnen** och vad de avslöjar om familjernas nätverk.

Släkthistoria, nr 5 2016. Vid 1800-talets mitt ökade antalet arbetsvandringar i Sverige, då bondfolk, främst från Värmland, Småland och Dalar-**na arbetsvandrade**. *Karl-Olof Andersson* berättar hur man spårar dessa personer i arkiven.

Fredrik Mejster tipsar vidare om några riktigt användbara **databaser**, register och hemsidor och *Pia Højeberg* skriver om de svenska **barnmorskornas** historia.

Släkthistoriskt Forum, Tidning för Sveriges släktforskare, **nr 3 2016**. *Peter Bratt* berättar **Norrlands historia** - om de första norrlänningarna som vandrade in för 9000 år sedan och hur Norrland från vikingatiden kom att knytas allt närmare det svenska riket.

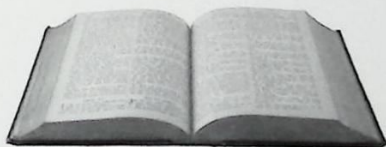
Södertälje-Probanden, Organ för Södertälje Släktforskarförening, **nr 197**. **Skråväsendet** kom till Sverige på 1200- och 1300-talen och varade till mitten av 1800-talet. *Sonnie Kimsjö* berättar dess historia i Sverige.

VärmlandsAnor, Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening, **nr 1 2016**. *Annika Björklund* skildrar det **medeltida Värmland** via medeltida brev, skatteböcker, jordeböcker och kartor. En bok om Värmlands medeltid beräknas stå klar i slutet av 2016.

Bokanmälan

Jag har fått en släktbok om Lars Hansson Bergström Berg, av Kristina Arvidson-Melin, som nu finns i vår lokal och kan lånas. Boken handlar om författarens morfar och utgör en bra förlaga för en släktbok, spännande, lättläst och full av historia. Föreningen är tacksam för bidrag till vårt bibliotek. Tack!

Per Clemensson

Posttidning B

Avsändare:

GöteborgsRegionens

Släktforskare

Erik Dahlbergsgatan 36 B

411 26 Göteborg

***GöteborgsRegionens Släktforskare
Bibliotek och Forskarplatser*****Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg,
Öppet mån-fre 10.00-14.00****Ring dock alltid först och kolla
bemanning samt lediga forskarplatser.
Tel. 031-13 12 26****Öppet även 1 timma före varje föreningsmöte
E-post: g.r.s@telia.com
Hemsida: <http://grs.forening.genealogi.se>
PlusGiro: 24 23 85-3
Organisationsnummer 857204—7564**